

Mahepõllumajanduslik lambakasvatus

ANN MARI ANUPÕLD

LOOMAARST

PIIRSALU VETPUNKT

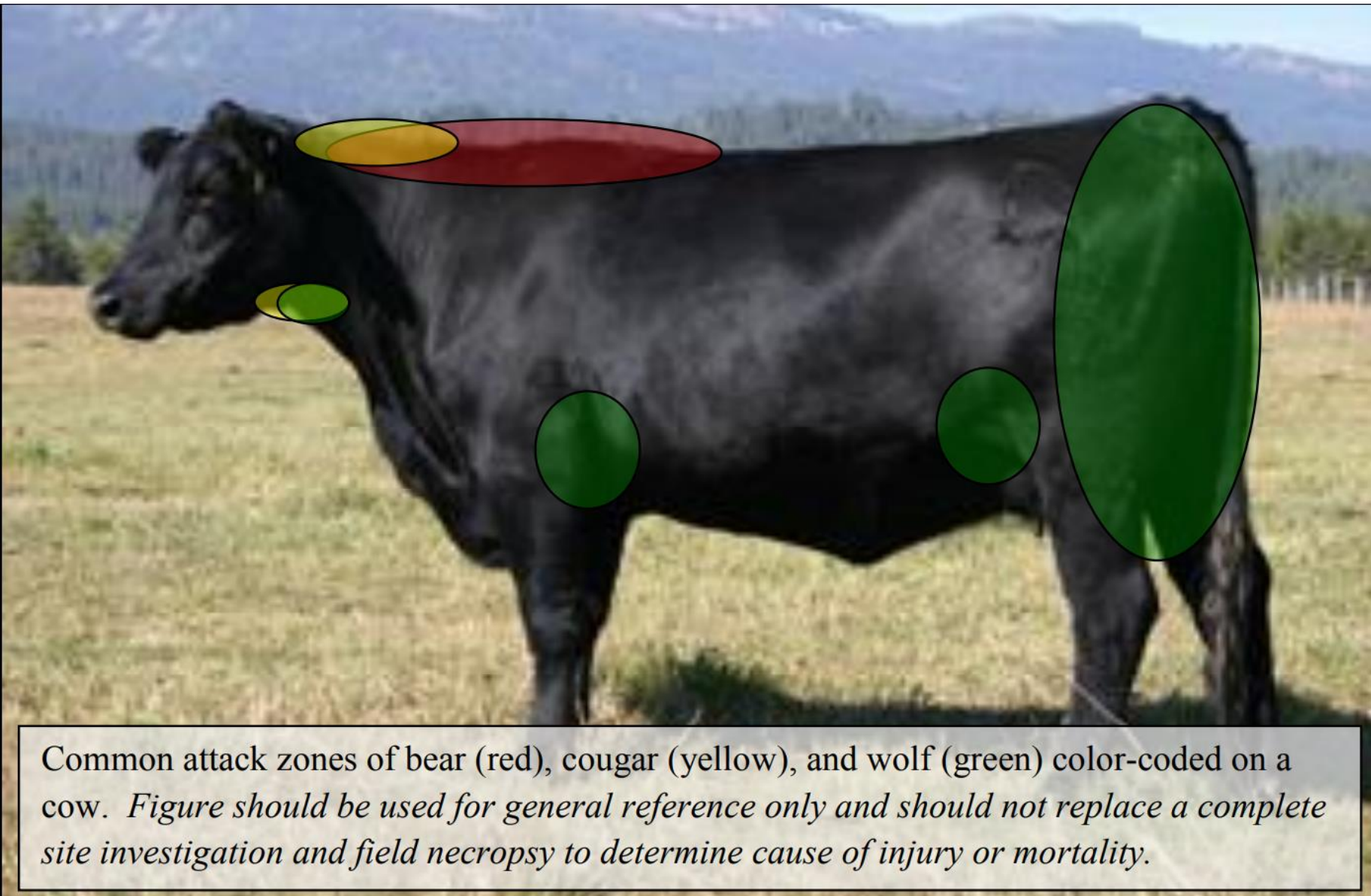
Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Kiskjarünnaku kahjustuste märkamine ja ravimine

- Milliseid vigastusi tekitavad kiskjad lammastele?
- Millised neist on salakavalad, võivad märkamata jääda?
- Millal üritada ravida, millal teha hädatapp?

VIGASTUSED

Allikas: Washingtoni osariigi
Kalandus-&Eluslooduse
amet, juhend
kiskjarünnakute järgsete
vigastuste ja surmajuhtumite
hindamiseks. Sagedased
kiskjate rünnaku alad.

Kollane: puuma
Punane: karu
Roheline: hunt

<https://wdfw.wa.gov/sites/default/files/publications/01581/wdfw01581.pdf>

Common attack zones of bear (red), cougar (yellow), and wolf (green) color-coded on a cow. *Figure should be used for general reference only and should not replace a complete site investigation and field necropsy to determine cause of injury or mortality.*

KISKJARÜNNAK

=> Hundirünnakul vigastused enamasti kõri/rindkere piirkonnas. Sageli ka tagapool kintsudel, udara juures. (tagapool rapitud kintsud => tihtipeale ka koerte töö!)

=> Lisaks nähtavatel vigastustele tihti ka laiaulatuslikud muljumised, verevalumid.

=> Kiskja hammustab+rebib => kihvajäljed teevad väikese augu aga suures osas on nahk liha küljest lahti tõmmatud => optimaalsed tingimused mädakolde tekke jaoks

=> Hammustused kõri piirkonnas: vigastatud võib olla söögitoru, hingamistoru => raskused hingamisel (kuulda vilinat, kaela juures näha mullitamist), raskused söömisel. Rünnakule järgnevatel päevadel võib hammustuse ala minna tugevalt paiste.

=> Hammustused tagumiku piirkonnas => vigastused udarale, tupele, pärakule/pärasoolele

=> Äkksurmad ilma nähtava surmava vigastuseta: stressi tagajärjel

Väga väikesed välispidised haavad
=> väga ulatuslikud seespidised
vigastused

<https://wdfw.wa.gov/sites/default/files/publications/01581/wdfw01581.pdf>

KISKJARÜNNAK – esmaabi?

- Kiskjarünnaku järgselt peaks kõik ellu jäänud loomad ükshaaval üle vaatama et hinnata kellel veel varjatud vigastusi võiks olla
- Veritsuse peatamine haavadest
 - Külm vesi
 - Surve (sidumine)
 - Õmblemine (loomaarst)
- Hinnake haavade sügavust => näppudega kompamine, kas vigastatud on ainult nahk või ka all asuvad lihased
- Kõhu piirkonna haavad => kas kõhukelme jäi terveks? Mida te näppudega kombates tunnete?

KISKJARÜNNAK – haavaravi?

- Kiskjarünnaku haavad paranevad enamasti halvasti, sageli jäävad loomad raskelt haigeks ning surevad ravist hoolimata => ravimine ei pruugi anda loodetud tulemust
- Loomade suur stress + haavade saastumine + ulatuslikud naha alused muljumised/lahti rebitud nahk => haavamädanik/põletik/palavik
- Haavade hindamine ja ravi peaks toimuma koostöös loomaarstiga => aitab otsustada kas elutähtsad struktuurid on saanud kahjustada (söögitoru, hingamistoru, udar, etc.) ning aitab vajadusel õmblemise, antibiootikumi/valuvaigisti raviga.
- Lõpptiined loomad sageli aborteerivad kiskjarünnaku tagajärjel! Loodetud sünnivad liiga vara, ei ole elujõulised.
- Vajadusel peab raskelt vigastatud loomadele teostama hädatapu/eutanaasia
- Elementaarne haavaravi:
 - Pügada haava ümbrus villast puhtaks
 - Puhastada haava sobiliku vahendiga: voolav vesi, lahjendatud jood, lahja kaaliumpermanganaadi lahus

HAAVARAVI LOOMADEL

- Pügada haava ümbrus villast puhtaks (käärid/pügamismasin)
 - Pügamise hetkeks katke lahtine haav marlitutikute/haavageeliga et vähendada haava sisse sattuvate karvade hulka
- Puhastage haava sobiliku vahendiga
 - voolav vesi
 - lahjendatud jood
 - lahja kaaliumpermanganaadi lahus
- Kaitske haava kärbestest!
 - Tõrv
 - Hõbeaerosool
 - Haavakile
- Vähendage mustust haava ümbruses
 - Eraldusaedikus regulaarselt värsket allapanu
- Kiskjavigastused => suur saastumine, vajavad üldjuhul ka antibiootilist ravi => loomaarst

Kiskjarünnaku kahjustuste märkamine ja ravimine

- Milliseid vigastusi tekitavad kiskjad lammastele?
- Millised neist on salakavalad, võivad märkamata jääda?
- Millal üritada ravida, millal teha hädatapp?